

Seier i luften

Taler
Toralf Øksnevad

Dato
6 mai 1945

Sted
Stockholm

- 1 Etter befrielsen av Danmark, som vi alle har hilst med varm begeistring, vil ikke
svenskene tro at kapitulasjonen av de tyske styrker i Norge kan la vente lenge på
seg. Søndagsavisene hevder at det ikke står annet igjen enn å ordne de tekniske
detaljer ved avvæpningen. Mange venter et meget betydelig antall tyske gjester i
5 Sverige, på gjennomreise, når avtalen er klar.

- Nå ved middagstid, da jeg taler fra Stockholm, er jeg imidlertid ikke i stand til å
gi noen faste holdepunkter for alle de rykter som jager optimismen i været. Det
er ikke noe annet å ofre store overskrifter på lenger enn Norge. Det er ikke noe
10 nytt fra vestfronten, og smått er det med de andre fronter. Det er ikke mer å si
om det tredje rike, enn at det har opphørt å eksistere. Fascismens og nazismens
førere har gått ned til sine fedre. Troppene har kapitulert i flokker på opp til en
million mann om gangen. Danmark og Nederland har fått åket kastet av, og
Praha er befridd. Slik har en enkelt uke stukket av med alle tiders største samling
15 av gledelige nyheter. En eneste europeisk hovedstad er ennå på tyske hender:
Oslo. Og i noen lommer her og der på kartet er det ellers bare igjen litt rusk, det
er det hele.

- For oss nordmenn er det mer enn nok så lenge det varer. Vi vet at den allierte
20 krigsledelse er like utålmodig som vi selv er etter å få slutt på det. Det er klart at
Sverige, som nabo, i en eller annen form må være med på å lette avviklingen.
Men like sikkert er det, at det er fra den allierte overkommando og de alliertes
politiske organer, at vi må vente selve løsningen. Jeg advarer mot rykter, hvor
store overskrifter og hvor stor utbredelse de enn får. Klar beskjed vil komme fra
25 London radio, så snart det er noe faktisk å melde om.

Det er visse alvorlige tegn som maner til skepsis. Jonas Lie lider fremdeles av
sumpfeber og umettet blodtørst. Som sjef for SS-avdelinger er han en farlig
mann. Han har likesinnete tyske krefter bak seg, og han har menn som Rogstad

som redskaper. Quisling, som i sin egenartede visdom og logikk har sørget for at han ikke kan bli hørt av det norske folk når han taler til det, har ikke lenger noe han skulle ha sagt. Men han synes å foretrekke kapitulasjon framfor å vedbli å være Terbovens og Jonas Lies fange. Partisekretær Fuglesangs hyrdebrev for
35 noen dager siden og Fritt Folks nye fromme ansikt vitner om at en sunn sjelekval har grepet om seg innenfor NS, men det kan bli en meget skarp innbyrdes kamp, som ingen nordmenn vil blande seg bort i.

Kommer det en samlet kapitulasjon av de tyske styrker i Norge i den aller
40 nærmeste framtid, vil allierte og norske styrker hurtigst mulig bringe situasjonen under full kontroll. Disiplinen blant de tyske tropper vil forhåpentlig holde. Men både visse tyske og visse innfødte elementer vil nok legge seg i bakhold. I Danmark har ganske mange av hjemmefrontstyrkenes folk satt livet til av den grunn.

I ventetiden må vi huske at lange ører fremdeles er ute og lytter, og at lange neser snuser overalt. Vi har ikke råd til å slappe av på noen kant i vårt vakthold. Våre hjemmestyrkers beredskap og sikkerhet kan ellers lett komme i fare, mens de mest trenger all den støtte, som folket kan gi dem ved taushet og omtanke. I og
50 med en kapitulasjon vil ikke alle farer være over. Det vil i tilfelle bli gitt klare forholdsregler gjennom London radio, og folket vil ganske sikkert følge dem like omhyggelig som de har fulgt parolene i de siste ukene.

Alle vitnesbyrd fra Norge er samstemmig om, at holdningen har vært preget av
55 en eksemplarisk selvbeherskelse. Tyskerne og deres forbundsfeller i Norge vil ha all fordel av å følge dette eksempel. De tyske soldatene vil sikkert heller reise hjem i god orden enn å falle på tross som krigsforbryrernes siste livvakt. Og forræderne må vite at de har minst å frykte hvis de gir seg over uten nye provokasjoner eller kamphandlinger, og hvis de på denne måten møter rettens
60 dom.

65
Kilde

Øksnevad, Toralf: Det lå i luften. Oslo 1946, s. 514-516.

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/seier-i-luften>